

חק לישראל – פרשת בראשית ליל שישי

- (ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: (ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: (ו) ועננא הוה סליק מן ארעא ואשקי ית כל אפי ארמתא:
- (ז) וייער יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה: (ז) וייער יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה: (ז) וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן ארמתא ונפח באנפוהי נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא:
- (ח) ויטע יהוה אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר: (ח) ויטע יהוה אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר: (ח) ונציב יי אלהים גינתא בעדן מלקדמין ואשוי תמן ית אדם די ברא:
- (ט) ויצמח יהוה אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוף הגן ועץ הדעת טוב ורע: (ט) ויצמח יהוה אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוף הגן ועץ הדעת טוב ורע: (ט) ואצמח יי אלהים מן ארעא כל אילן דמרגג למחוי וטב למיכל ואילן חייא במציעות גינתא ואילן דאכלין פירוהי חפמין בין טב לביש:
- (י) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: (י) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: (י) ונהרא הוה נפיק מעדן לאשקא ית גינתא ומתמן יתפרש והוי לארבעה רישי נהרין:
- (יא) שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב: (יא) שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב: (יא) שום חר פישון הוא מקיף ית כל ארע דחויילה די תמן דהבא:
- (יב) וזהב הארץ ההוא טוב שם הפדלח ואכן השהם: (יב) וזהב הארץ ההוא טוב שם הפדלח ואכן השהם: (יב) ודהבא דארעא ההיא טב תמן בדלחא ואבני בורלא:
- (יג) ושם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל ארץ כוש: (יג) ושם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל ארץ כוש: (יג) ושום נהרא תנניא גיחון הוא מקיף ית כל ארעא דכוש:
- (יד) ושם הנהר השלישי תרקל הוא ההלף קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרת: (יד) ושם הנהר השלישי תרקל הוא ההלף קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרת: (יד) ושום נהרא תליתאה דיגלת הוא מהלף למדינתא דאתור ונהרא רביעאה הוא פרת:
- (טו) ויקח יהוה אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: (טו) ויקח יהוה אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: (טו) ויקח יהוה אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: (טו) ודבר יי אלהים ית אדם ואשריה בגינתא דעדן למפלחה ולמשרה:
- (טז) ויצו יהוה אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל: (טז) ויצו יהוה אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל: (טז) ופקיד יי אלהים על אדם למימר מכל אילן גינתא מיכל תיכול:
- (יז) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות: (יז) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות: (יז) ומאילן דאכלין פירוהי חפמין בין טב לביש לא תיכול מניה ארי ביומא דתיכול מניה מימת תמות:
- (יח) ויאמר יהוה אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: (יח) ויאמר יהוה אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: (יח) ויאמר יי אלהים לא תקין למיהוי אדם בלחודוהי אעביד ליה סמך לקבליה:
- (יט) וייער יהוה אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא

חק לישראל – פרשת בראשית ליל שישי

שְׁמוֹ: (יט) וַיַּעַר יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל הָאָדָם לְרֵאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נָפֵשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ: (יט) וַיִּבְרָא יְיָ אֱלֹהִים מִן אֲרָעָא כָּל חַוֵּי בְרָא וְיַת כָּל עוֹפֵא דְשָׁמַיָא וְאִיתֵיהּ לְוַת אָדָם לְמַחְזֵי מַה יִּקְרִי לֵיהּ וְכָל דֵּי הוּא קָרִי לֵיהּ אָדָם נִפְשָׁא חַיָּתָא הוּא שְׁמֵיהּ:

(כ) וַיִּקְרָא הָאָדָם שִׁמּוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְלַל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְלִאָדָם לֹא מִצָּא עֶזֶר כַּנְּגִדּוֹ: (כ) וַיִּקְרָא הָאָדָם שִׁמּוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְלַל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְלִאָדָם לֹא מִצָּא עֶזֶר כַּנְּגִדּוֹ: (כ) וַיִּבְרָא אָדָם שְׁמֵהוּן לְכָל בְּעִירָא וְלַעוֹפֵא דְשָׁמַיָא וְלִכְלַל חַוֵּי בְרָא וְלִאָדָם לֹא אִשְׁפַּח סִמְךָ לְקַבְלֵיהּ:

(כא) וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בְּשָׂר תַּחְתָּנָה: (כא) וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בְּשָׂר תַּחְתָּנָה: (כא) וַיִּרְמָא יְיָ אֱלֹהִים שְׁנַתָּא עַל אָדָם וַדְמָךְ וְנָסִיב חֲדָא מִעֲלֵעוּהֵי וּמְלֵי בְשָׂרָא תַחְוֵתָה:

רש"י

שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה. ד"א יום הששי כלם תלוים ועומדים עד יום הששי הוא ששי בסיון (ס"א שציוס ו' בסיון שקבלו ישראל התורה נתחזקו כל יצירת בראשית ונחשב כאילו נברא העולם עתה וזה יום הששי בה"א שאלותו יום ו' בסיון) המוכן למתן תורה:

(ב) ויכל אלהים ביום השביעי – ר' שמעון אומר בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו לריד להוסיף מחול על הקודש אצל הקב"ה שיודע עתיו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה ונראה כאלו כלה בו ביום ד"א מה היה העולם חסר מנוחה זאת שבת זאת מנוחה כלתה ונגמרה המלככה:

(ג) ויצרך ויקדש – צרכו צמן שכל ימות השבוע ירד להם עומר לגלגולת ובששי לחם משנה. וקדשו צמן שלא ירד כלל בשבת. והמקרא כתב ע"ש העתיד: אשר ברא אלהים לעשות – המלככה שהיתה ראויה לעשות בשבת כפל ועשאה בששי כמו שמפורש בב"ר:

(ד) אלה – האמורים למעלה: חולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' – למדך שכלם נבראו בראשון. ד"א בהבראם בה' בראם שנאמר (ישעי' כו) ביה ה' נור עולמים בב' אותיות הללו של השם יר שני עולמים ולמדך כאן שהעולם הזה נברא בה"א (ס"א רמז כמו שה"א פתחה למטה כך העולם

(כז) ויצר אלהים את האדם בצלמו – בדפוס העשוי לו שהכל נברא במאמר והוא נברא בידים שנאמר (תהלים קלג) ותשת עלי כפכה נעשה צחותם כמטבע העשויה ע"י רושם שקורין קוני"ץ (ובכ"י קוי"ץ והוא בל"א שטעמפעל) וכן הוא אומר (איוב לח) תתהפך כחומר חותם: בצלם אלהים ברא אותו – פירש לך שאלותו כלם המתוקן לו כלם דיוקן יולרו הוא: זכר ונקבה ברא אותם – ולהלן הוא אומר (בראשית ב) ויקח אחת מאלעותיו וגו' במדרש אגדה שנבראו שני פרופים בריאה ראשונה ואח"כ חלקם. ופשוטו של מקרא כאן הודיעך שנבראו שניהם בששי ולא פירש לך כיצד ברייתו ופירש לך במקום אחר: **(כח) ובצבה – חסר וי"ו ללמדך שהזכר כובץ את הנקבה שלא תהא ילאנית ועוד ללמדך שהאיש שדרכו לכבוש מלווה על פריה ורביה ולא האשה:**

(כט) לכס יהיה לאכלה ולכל חית הארץ – השוה להם בהמות וחיות למאכל ולא הרשה לאדם ולאשתו להמית בריה ולאכול בשר אך כל ירק עשב יאכלו יחד כלם וכשצאו בני נח התיר להם בשר שנאמר כל רמש אשר הוא חי וגו' כירק עשב שהתתתי לאדם הראשון נתתי לכס את כל:

(לא) יום הששי. הוסיף ה' בששי בגמר מעשה בראשית לומר שהתנה עמהם על מנת

חק לישראל – פרשת בראשית ליל שישי

לנפש חיה – אף בהמה וחיה נקראו נפש חיה אך זו של אדם חיה שבכולן שנתוסף בו דעה ודבור:

(ח) מקדם – במזרחו של עדן נטע את הגן. ואם תאמר הרי כבר נאמר ויצר אלו' את האדם וגו' ראיתי בצרייתא של ר' אליעזר בנו של ר' יוחי הגלילי מל"ב מדות שהתורה נדרשת וזו אחת מהן כלל שלאחריו מעשה הוא פרטו של ראשון ויצר אלו' את האדם זהו כלל סתם צרייתו מהיכן וסתם מעשיו חזר ופירש ויירר ה' אלהים וגו' ויצר אלו' גן עדן ויניח בו בג"ע ויפל עליו תרדמה השומע סבור שהוא מעשה אחר ואינו אלא פרטו של ראשון וכן אכל הבהמה חזר וכתב ויירר ה' וגו' מן האדמה כל חית השדה כדי לפרש ויצר אלו' האדם לקרות שם וללמד על העופות שנבראו מן הרקק:

(ט) ויצר אלו' – לענין הגן הכתוב מדבר: בחוד הגן – באמצע הגן:

(יא) פישון – הוא נילוס נהר מצרים וע"פ שמימיו מתברכין ועולין ומשקין את הארץ נקרא פישון כמו ופשו פרשיו. ד"א פישון שהוא מגדל פשתן שנאמר אכל מצרים (ישעי' יט) ובושו עובדי פשתים:

(יג) גיחון – שהיה הולך והומה והמייתו גדולה מאד כמו (שמות כא) וכי יגח שמנגח והולך והומה:

(יד) חדקל – שמימיו חדין וקלין: פרת – שמימיו פרין ורבין. ומזרין את האדם: כוש ואשור – עדיין לא היו וכתב המקרא ע"פ העתיד: קדמת אשור – למזרחה של אשור: הוא פרת – החשוב על כולם הנזכר על שם א"י:

(טו) ויקח – לקחו בדברים נאים ופתחו ליכנס (ב"ר):

(יח) לא טוב היות וגו' – (ב"ר) שלא יאמרו שתי רשויות הן הקב"ה יחיד בעליונים ואין לו זוג וזה בתחתונים ואין לו זוג: עזר כנגדו – זכה עזר לא זכה כנגדו להלחם:

(יט) ויירר וגו' מן האדמה – (חולין כז) היא יצירה היא עשייה האמורה למעלה ויעש אלהים את חית הארץ וגו' אלא בא ופי'

פתוח לשצים בתשובה ועוה"ב נברא ציו"ד לומר שצדיקים שבאותו זמן מועטים כמו י' שהיא קטנה בלוחיות. רמז שירדו הרשעים למטה לראות שחת כה"א זאת שסתומה מכל כדלים ופתוחה למטה לרדת דרך שם:

(ה) טרם יהיה צארץ – כל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא ואינו לשון קודם ואינו נפעל לומר הטרים כאשר יאמר הקדים וזה מוכיח ועוד אחר (שמות ט) כי טרם תיראון עדיין לא תיראון. ואף זה תפרש עדיין לא היה צארץ כשנגמרה צריאת העולם בשש קודם שנברא אדם וכל עשב השדה עדיין לא נמח ובו' שכתוב ותואל לא ילאו אלא על פתח הקרקע עמדו עד יום ו' ולמה כי לא המטיר ומה טעם לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר צטובתן של גשמים וכשבא אדם וידע שהם אורח לעולם התפלל עליהם וירדו ונמחו האילנות והדשאים: ה' אלהים – ה' הוא שמו אלהים שהוא שליט ושופט על כל העולם וכן פי' זה בכ"מ לפי פשוטו ה' שהוא אלהים:

(ו) ואד יעלה – לענין צרייתו של אדם העלה התהום והשקה עננים לשרות העפר ונברא אדם כגבל זה שנותן מים ואח"כ לש את העיסה אף כאלו והשקה ואח"כ ויירר:

(ז) ויירר – שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים אצל צבהמה שאינה עומדת לדין לא נכתב ציצירתה שני יוד"ן: עפר מן האדמה – כבר עפרו מכל האדמה מארבע רוחות שבכל מקום שימות שם תהא קולטתו לקבורה. ד"א נטל עפרו ממקום שנאמר בו (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי הלואי תהא לו כפרה ויוכל לעמוד: ויפח באפיו – עשאו מן התחתונים ומן העליונים גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים. לפי שציוס ראשון נבראו שמים וארץ. בשני ברא רקיע לעליונים. בשלישי תראה היבשה לתחתונים. ברביעי ברא מאורות לעליונים. בחמישי ישרו המים לתחתונים. הוזקק בששי לצרואות בו מעליונים ומתחתונים ואם לאו יש קנאה במעשה בראשית שיהיו אלו רבים על אלו בצריאת יום אחד (ב"ר פי"ד וע"פ יח):

חק לישראל – פרשת בראשית ליל שישי

(כ) ולחדם לא מלא עזר:
 (כא) ויפל ה' אלהים תרדמה – (ב"ר)
 כשהביאון הביאון לפניו כל מין ומין זכר ונקבה
 אמר לכלם יש בן זוג ולי אין בן זוג מיד ויפל:
 מללעותיו – מסטריו כמו (שמות כו) ולכלע
 המשכן זהו שאמרו (עירובין יח) שני פראופים
 נבראו: ויסגר – מקום החתך: ויישן ויקח –
 (שם יז) שלא יראה חתיכת הבשר שממנו
 נבראת ותחבזה עליו:

שהעופות נבראו מן הרקק לפי שאמר למעלה
 מן המים נבראו וכאן אמר מן האדמה נבראו
 ועוד למדך כאן שבשעת יצירתן מיד בו ביום
 הביאם אל האדם לקרות להם שם. ובדברי
 אגדה (ב"ר) יצירה זו לשון ריזוי וכבוש כמו
 (דברים כ) כי תאור אל עיר שבשן תחת ידו
 של אדם: וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה
 וגו' – סרסוהו ופרסוהו כל נפש חיה אשר
 יקרא לו האדם שם הוא שמו לעולם:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רזל, צדיקה בת שרה ז"ל.